

GIN

DIGITÁLNÍ ZÁPISNÍK PRO NEVIDOMÉ S HLASOVÝM VÝSTUPEM STRUČNÁ PŘÍRUČKA PRO ZAČÁTEČNÍKY

Úvod

Elektronický zápisník GIN umožňuje rychle a pohodlně zaznamenávat různé údaje - telefonní čísla, adresy, poznámky a další důležité informace - a zároveň dovoluje velmi rychle uložené údaje vyhledávat. Další užitečnou funkcí je diář, do něhož si můžeme zapsat plán činností, na které nechceme zapomenout, a GIN nám je v zadaném čase sám připomene. Vhod přijde jistě i jednoduchý kalkulátor a hodinové funkce, jako jsou například budík, minutník či stopky.

Tato stručná příručka je určena k prvnímu seznámení s GINem. V následujících kapitolách si na několika vybraných funkcích ukážeme základní postupy, jak GINa ovládat a začít s ním samostatně pracovat.

Vzhled GINa

Na vrchní straně GINa se nachází 8 tlačítek. Ve spodní části (blíže k uživateli) je umístěna dlouhá klávesa **mezerník** a v horní (vzdálenější) části klávesy pro psaní Braillova písma. Jejich standardní význam odpovídá klávesnici obouručního Pichtova psacího stroje, tedy zleva doprava: **body 3 2 1 a 4 5 6**. Malé tlačítko mezi body 1 a 4 slouží k ovládní GINa a budeme je dále v textu označovat **Start**.

Na pravé straně GINa najdete čtyři konektory: výstup na sluchátka, sériový port, PS/2 port pro klávesnici a - nejvzdálenější - konektor pro připojení síťového napáječe. Zadní strana neobsahuje žádné konektory, pouze v levém rohu dvě diody pro infračervený přenos. Na levém boku GINa je potom umístěn paralelní port a nové modely mají navíc na přední straně pod mezerníkem štěrbinu pro paměťovou kartu.

Zapnutí a vypnutí GINa

GIN zapneme stiskem tlačítka **Start** - ozve se akord, který má 4 tóny. Po zapnutí GIN pokračuje v práci přesně na tom místě, na kterém jsme předtím skončili. Chceme-li vědět, kde se právě nacházíme, stačí tlačítko **Start** při zapnutí několik vteřin přidržet a GIN nám po akordu oznámí, která nabídka, funkce či oddíl je právě aktivní.

Pokud necháte GINa chvíli stát, automaticky se vypne. Okamžité ruční vypnutí je možné stiskem **Start + mezerník** - v obou případech se ozve krátký tón.

Základní nabídka

Při prvním zapnutí GINa se dostaneme do základní nabídky. Pokud jste GINa vypnuli v jiné situaci, stiskněte po zapnutí několikrát **mezerník + K** (body 1 3) nebo písmeno **O** (body 1 3 5), byla-li aktivována funkce *Zámek*.

Základní nabídka obsahuje 12 položek. Klávesou **bod 5** postupujeme vpřed a klávesou **bod 2** se vracíme. Vybranou položku aktivujeme stiskem znaku **dvojtečka** (body 2 5); volbu můžeme provést také napsáním písmene, které je vyslovováno před položkou (například *E - text editor* = písmeno **E** spustí textový editor, *H - funkce hodin* = písmeno **H** spustí hodinové funkce atd.).

U většiny položek se po zvolení objeví další nabídky, vztahující se k dané funkci - při jejich procházení postupujeme stejně jako v základní nabídce.

Rychlé nastavení řeči

Dříve, než se pustíme do podrobností jednotlivých funkcí, si můžeme nastavit výšku, tempo a hlasitost řeči:

Start + bod 1 - zeslabit hlas

Start + bod 4 - zesílit hlas.

Start + bod 2 - snížit hlas

Start + bod 5 - zvýšit hlas.

Start + bod 3 - zpomalit mluvení

Start + bod 6 - urychlit mluvení.

Jeden stisk uvedených kombinací kláves provede vždy změnu o jeden stupeň - pro výraznější rozdíl je třeba danou kombinaci stisknout vícekrát (nestačí delší dobu podržet). Rychlé nastavení řeči můžeme provádět kdykoli při zapnutém GINu.

Hodinové funkce

Aktivujeme-li z hlavní nabídky položku *H - funkce hodin*, objeví se nabídka hlášení přesného času, budíku, minutníku, stopek a dalších funkcí. Po potvrzení některé z položek nám GIN oznámí aktuální stav a obvykle se vrátí zpět do hlavní nabídky. Pokud chceme některou z hodinových funkcí nastavit, musíme nejprve zvolit položku *N - nastavení hodinových funkcí* a následně funkci, kterou chceme nastavovat. Při zadávání číselných údajů většinou není třeba používat číselný znak, protože GIN automaticky zapne režim psaní čísel - poznáme jej podle dvou krátkých tónů stoupajících nahoru. Po zadání požadovaný údaj potvrdíme funkcí *Enter* - **mezerník + body 4 5 6**.

*Poznámka: Povšimněte si prosím, že položky, vybírané z nabídky, potvrzujeme klávesou **dvojtečka** (body 2 5), pokud však údaj sami zapisujeme z klávesnice, ukončujeme zadání funkcí **Enter** (mezerník + body 4 5 6). Na případné otázky odpovídáme klávesami **A** (bod 1) nebo **N** (body 1 3 4 5). A pro úplnost: Pro ukončení libovolné funkce či nabídky používáme kombinaci kláves **mezerník + K**.*

Nápověda

Pokud potřebujeme zjistit, co máme v dané situaci dělat a jaké kombinace kláves lze použít, můžeme si kdykoli vyžádat nápovědu.

Po stisku **mezerník + otazník** (body 2 6) GIN přečte nápovědu k položce, na které stojíme, nebo funkci, ve které právě pracujeme. Po stisku **mezerník + vykřičník** (body 2 3 5) se dozvíme obecnější nápovědu k situaci, ve které se nacházíme.

Nápovědu nám GIN čte pomocí funkce *plynulé čtení* - k jejímu ovládní se blíže dostaneme v následující kapitole.

Základy práce s textem

Po spuštění textového editoru jsme nejprve vyzváni k zadání názvu oddílu, se kterým chceme pracovat. Můžeme zadat nové jméno a potvrdit je funkcí **Enter** nebo známým způsobem z nabídky vybrat již existující oddíl.

Text píšeme podobně jako na Pichtově psacím stroji. Číslice a velká písmena zadáváme s příslušným prefixem, na konci odstavce stiskneme **Enter**. Pro pohyb v textu a jeho úpravy slouží následující kombinace kláves:

mezerník + bod 4 - následující znak

mezerník + bod 1 - předchozí znak

mezerník + bod 5 - následující slovo

mezerník + bod 2 - předchozí slovo

mezerník + C (body 1 4) - předchozí řádek

mezerník + pomlčka (body 3 6) - následující řádek

mezerník + X (body 1 3 4 6) - přečtení aktuálního řádku

mezerník + bod 3 - přesun kurzoru na začátek textu

mezerník + body 1 2 - vymazání minulého znaku

mezerník + body 4 5 - vymazání následujícího znaku

mezerník + body 2 3 - vymazání k začátku slova

mezerník + body 5 6 - vymazání do konce slova

Pro pohodlné čtení delších úseků textu lze použít *plynulé čtení* - z editoru je vyvoláme stiskem **mezerník + bod 6** (funkce *Čti do konce textu*). Během plynulého čtení můžeme použít:

mezerník - zastavení čtení, další stisk mezerníku čtení opět spustí

bod 6 - převíjení vpřed s odposlechem

bod 3 - převíjení vzad s odposlechem

body 5 6 - převíjení vpřed po slovech

body 2 3 - převíjení vzad po slovech

Plynulé čtení ukončíme stiskem kombinace kláves pro pohyb v textu nebo jakýmkoli písmenem.

V textu dále můžeme snadno vyhledávat a to směrem vpřed i zpátky. Kombinace **mezerník + H** (body 1 2 5) vyvolá funkci pro vyhledávání vpřed. Napíšeme slovo nebo část slova, které chceme vyhledat, a opět stiskneme **mezerník + H**. Pokud se hledané slovo v textu vyskytuje, kurzor se nastaví na jeho začátek. Hledání probíhá od aktuální polohy kurzoru - chceme-li prohledávat celý oddíl, musíme proto před započítím hledání přejít na jeho začátek již známou kombinací **mezerník + bod 3**.

Textový editor nabízí mnoho dalších funkcí. Do nabídky funkcí editoru se dostaneme stiskem **mezerník + dvojtečka** a opět se zde pohybujeme jako v základní nabídce. Pokud GIN u některé funkce hlásí „s mezerou platí i v editoru“, můžeme tuto funkci příště vyvolat bez vstupu do nabídky stiskem **mezerník + znak dané funkce** - typický příklad je výše zmíněné hledání vpřed (**mezerník + H**).

Ukončit práci s daným oddílem můžeme běžným způsobem standardně stiskem kombinace **mezerník + K**, která nás navrátí do základní nabídky. Oddíl není třeba nijak ukládat, všechny provedené změny se ukládají automaticky a při příštím otevření téhož oddílu bude kurzor nastaven na místo, kde jsme práci skončili - to je také asi hlavní a jediný rozdíl mezi oddílem GINa a souborem, známým z práce na počítači.

Jak dál?

Kompletní popis všech funkcí GINa je k dispozici přímo v GINu v oddílu Manuál - při jeho čtení můžete ihned vyzkoušet znalosti z předchozí kapitoly. V oddílu Brail6 jsou uvedena pravidla pro zápis znaků pomocí šestibodové klávesnice GINa. Texty obou oddílů (a případně též další technické informace) najdete také v digitální podobě na GALOP CD-ROM, dodaném spolu s GINem.

Při seznamování s GINem je vhodné hojně využívat výše popsanou funkci Náповěda (kombinace **mezerník + otazník** resp. **mezerník + vykřičník**). Máte-li možnost občas požádat o radu zkušenějšího uživatele GINa, doporučujeme ji využít. V případě zájmu o kurs práce s GINem se prosím obraťte na příslušné TyfloCentrum či pracoviště SONSu.

Spokojenou práci s GINem Vám přejí autoři příručky Josef Budzák a Michal Jungmann, spolu s Jiřím Mojžíškem a Radimem Matulíkem, autory GINa.